

- 6 juni Maastricht, Stadsschouwburg,
20.15 uur
7 juni Haarlem, Concertgebouw,
20.15 uur
8 juni Utrecht, Muziekcentrum
Vredenburg, 20.15 uur
9 juni Den Haag, Diligentia, 20.15 uur
10 juni Amsterdam, Centrum Bellevue,
20.30 uur

Geoffrey Douglas Madge

(recital m.m.v. Wim Busink) piano

- N. A. Roslawetz** Sonate no. 5 (1923-'24)
tekstvoordracht
- A. W. Mossolow** Sonate no. 2 op. 4 (1923-'24)
Andante non troppo-Allegro molto
Adagio-(Allegretto)
Finale-Allegro tumultuose,
Infernale
- tekstvoordracht
- A. V. Lourié** Synthèses (1914)
Lent
Modérément animé
Vite
Assez vite
Mesuré
- N. A. Roslawetz** Deux Poèmes (1920)
Allegretto Ferfido
Moderato: sempre pour rubato
Quasi Poème (1915)
- A. W. Mossolow** Deux Nocturnes op. 15 (1925-'26)
Elegiaco poco stentato
Adagio
- D. Sjostakowitsj** Sonate no. 1 op. 12 (1926)
Allegro
Lento
Allegro

Geoffrey Douglas Madge

Madge is geboren in Australië, waar hij in Adelaide zijn conservatoriumopleiding — piano — voltooide. Hij kwam in 1963 naar Europa en hij is nu naast concertpianist, hoofddocent piano aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

Het zeer omvangrijke repertoire van Madge strekt zich uit tot en met de meest recente avant-garde muziek. Hij is bij uitstek geïnteresseerd in werken die een uiterste aan technische en muzikale expressie vragen. Een aantal composities is speciaal voor hem geschreven, omdat maar weinig pianisten in staat zijn of de moeite nemen de enorme technische complicaties en muzikale problemen van de hedendaagse muziek de baas te worden.

Madge is van mening dat een pianist van vandaag eveneens ervaring in het componeren moet hebben om tot een beter begrip van de moderne muziek te komen. Zelf componeerde hij ondermeer een strijkkwartet, zes pianowerken, elektronische muziek en een ballet 'Monkeys in a Cage', dat in 1977 in het Sydney Opera House in première ging.

Wim Busink

Wim Busink (1947) studeerde dramaturgie aan de Universiteit van Amsterdam en maakte een 'hertaling' van 'Elcerlije'. Het afgelopen jaar werkte hij als tekstschrijver mee aan de productie 'Wij mogen niet klagen', een toneelstuk over de werkloosheid. Zijn nieuwe stuk, 'De Mislukking', gaat deze maand in première.

Tijdens het pianorecital zal hij teksten uit dezelfde periode als die van de composities ten gehore brengen, waarbij een keus gemaakt wordt uit het werk van Chlebnikow, Mandelstam, Charms en Boelgakow.

Geoffrey Douglas Madge

Russische muziek 1915-1930

De componisten en hun omgeving

De periode 1915-1930 was in Rusland niet alleen belangrijk vanwege de politieke beroering en verwarring die altijd al ontstaat tijdens revoluties; het was bovendien een tijdperk van zeer grote activiteiten op vrijwel alle terreinen van de kunst, waarvan de muziek wel de belangrijkste was. Ondanks dat is deze muziek thans vrijwel volledig in het vergeetboek geraakt en wel zo sterk, dat tegenwoordig de partituren overal vandaan moeten worden gehaald, als ze al uitgegeven zijn.

Ik word nu al enige jaren met deze muziek geconfronteerd en dit heeft me ervan overtuigd dat de verscheidenheid van stijl onder deze componisten en de intensiteit van hun werken (afgezien van de karakteristieken die men eraan kan geven: lyrisch, grotesk, romantisch, heftig) op geen enkele wijze hun verwaarlozing rechtvaardigt.

In de genoemde periode was er een belangrijke literaire kring, de 'Acmeïsten', opgericht in 1912, die nauwe banden onderhield met de muziek- en architectenwereld. De leden hadden een speciale belangstelling voor de Gothische bouwprincipes. Eén van de voornaamste tegenwoordigers van deze literaire kring was de dichter Mandelstam die zijn vriend, de componist Lourié vroeg een verhandeling over de periode 1915-1930 te schrijven en dan vooral over het muzikale leven. Jammergenoeg is dit Lourié niet gelukt en in plaats daarvan schreef hij een essay over Mandelstam zelf. Mede daardoor is veel informatie over de componisten uit die tijd onduidelijk en op z'n minst onvolledig. Bovendien was vrijwel alle aandacht van de muziekwereld gericht op de Weense School uit deze zelfde periode (Schönberg, Webern, Berg) en ging men vrijwel geheel voorbij aan de Russische componisten van dit tijdperk.

Een algemene vergelijking tussen een aantal van deze Russische componisten levert de volgende karakteristieken op.

- Arthur Vincent Lourié (vaak gespeld als Lurye) (1897-1966). Zijn werken hebben de typische puntigheid, ook in de opgeroepen atmosfeer, die een sterke overeenkomst vertoont met de poëzie van Mandelstam. Lourié organiseerde later in zijn leven, toen hij via Parijs in 1922 naar Amerika was gevlucht, zelfs avonden waarop hij deze gedichten voorlas en het kan dus niet anders of ze hebben een sterke invloed op zijn compositorische arbeid gehad. Mandelstam publiceerde zijn poëziebundel 'Steen' in 1913, enkele jaren voordat hij gevangen werd genomen. Lourié's repertoire bestaat uit o.a. strijkkwartetten en orkestwerken.
- Nicolai Andrejewitsj Roslawetz (1881-1930 of 1931 of 1944) werd geboren in het distrikt Chernigov en opgeleid aan het Conservatorium van Moskou waar hij al spoedig bekendheid verwierf door zijn uiterst moderne manier van komponeren. Hij was zeer goed op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de muziek in West-Europa maar voelde zich het meest verbonden met de late werken van Scriabin. In 1930 werd hij verzocht zich in het openbaar te verontschuldigen voor zijn 'modernistische' partituren maar deze verontschuldiging kwam kennelijk te laat (hoewel hij nog wel geprobeerd heeft wat meer acceptabele muziek te schrijven): hij werd verbannen naar Siberië, waar hij in een van bovengenoemde jaren is overleden.
- Alexander Wasiljewitsj Mossolow (1900-?), werd geboren in Kiev en opgeleid aan het Conservatorium van Moskou. Hij was niet alleen een ongelofelijk knap componist, maar ook een volleerd pianist, die zijn studie voltooide bij Glière. Hij werd het meest bekend door zijn werk 'De iJzergietery' (1927). In 1935 werd hij uit het Genootschap van Russische

Componisten gestoten, wegens dronkenschap, maar in 1939 werd hij weer gerehabiliteerd.

Zijn werk bestaat uit o.a. symfonieën, opera's, pianoconcerten en vijf pianosonates.

- Dimitri Sjostakowitsj (1906-1975) werd geboren in St. Petersburg in 1906. Hij studeerde bij Maximilian Steinberg. Zijn vroege werken tonen de ware vitaliteit en durf van de jonge kunstenaar. In 1936 werd hij echter door de Russische autoriteiten aangeklaagd wegens het gebrek aan melodisch materiaal in zijn muziek en later ook wegens 'formalisme'. Beide punten gaf hij toe en tot zijn dood in 1975 heeft hij verder geprobeerd zijn muziek met de officiële ideeën van de staat in het reine te brengen. De werken uit zijn jeugd jaren, met inbegrip van de brutale duivelse Eerste pianosonate, hebben echter een onmiskenbaar eigen karakter.

De werken

N. A. Roslawetz: Vijfde pianosonate (1923)

Deze sonate heeft twee delen die met elkaar verbonden zijn door een triller over de hele omvang van het klavier. Het eerste deel is ingehouden en lyrisch en kent slechts één bescheiden climax. Na de triller wordt het muzikale materiaal meer intensief gebruikt en volgt er een reeks hoogtepunten die steeds in hevigheid toenemen. Hierna keert de veel lyrischer stemming van het eerste deel terug. De hele sonate is gebaseerd op een reeks onderling verwante patronen en thema's.

A. W. Mossolow: Tweede pianosonate (1923)

Dit is een werk dat eigenlijk tegen de piano is geschreven. Niettemin toont het wel aan wat een formidabele speltechniek de komponist gehad moet hebben. Hij was een van de meest diabolische komponisten van zijn tijd. De harmonische structuren worden naar het eind toe steeds hechter en de melodische lijnen hebben doorgaans een zeer chromatisch verloop. Er komen pittige combinaties van melodieën voor, maar soms ook worden de logische lijnen op een gekke manier en kennelijk opzettelijk in stukjes verknipt. Ondanks dat is er sprake van een climax naar het eind toe. Het eerste deel is erg fragmentarisch opgebouwd, waarbij allerlei basismaterialen en hoofdkarakteristieken op onverwachte wijze worden geïntroduceerd. Soms lijkt het op een aflopende zaak, dan weer neemt de bebeeldingskracht zo'n hoge vlucht dat haar eigen fantasie erin wordt weerspiegeld. Het tweede deel (Adagio) begint met een steeds volgehouden reeks gesyncopeerde triolen in de rechterhand, terwijl de baspartij bestaat uit een telkens herhaalde akkoorden-reeks. Dit patroon ontwikkelt zich naar een gedeelte waarin bijna rituele, lange frasen de boventoon voeren, dit in scherpe tegenstelling met het eerste deel. Het derde deel (Finale - Allegro tumultuoso) heeft een stemmig verloop en er zijn tevens allerlei verwijzingen naar het eerste deel in verwerkt; langzamerhand wordt een sterke climax opgebouwd, die uiteindelijk uitloopt in een akkoorden-triller en vervolgens wegsterft in de slotakkoorden.

A. V. Lourié: Synthèses (1914)

Lourié's experimentele vroege werken waren op harmonisch terrein al even gedurfd als zijn latere werken. Hij was de meester van het muzikale epigram. Allerlei stromingen en komponisten hebben zijn miniaturen in muziek beïnvloed: Schönberg, de late Scriabin, een vleugje Moessorgsky en de compacte harmoniek van Webern.

N. A. Roslawetz: Deux Poèmes (1920)

Zonder commentaar: twee zeer lyrische stukjes

N. A. Roslawetz: Quasi Poème (1915)

Dit is het tweede van twee pianowerken uit het jaar 1915. De partituur is ongelofelijk moeilijk te spelen, vaak zelfs met acht onafhankelijke stemmen tegelijk en het is verbazingwekkend dat een stuk uit die tijd zo complex kan zijn. Begonnen wordt met een zeer intens, langzaam thema dat zich later ontwikkelt en het eindigt met een eenzame kleine terts die in het niets oplost.

A. W. Mossolow: Deux Nocturnes (1925-1926)

Twee miniatuurtjes die ongelofelijk diepe emoties wakker kunnen maken; zij overpeinzen de broeierige geluidswereld die zo typisch is voor Mossolow.

D. Sjostakowitsj: Eerste pianosonate (1926)

Deze sonate is waarschijnlijk een van Sjostakowitsj' minst uitgevoerde werken. Belangrijk is het chromatische krachtenspel, de energie van het 12-toons-thema in het eerste deel en de herhaling ervan, alsmede het krachtig samengaan van dissonant klinkende thema's met een zeer virtuoze schrijfwijze. Het tweede deel (Lento) vormt een scherp contrast hiermee, met de zangerige melodische lijnen die door akkoorden begeleid worden. Het laatste deel komt weer terug op de emotionele drijfveren van het eerste deel, waarbij op de laatste pagina's een zelfs voor die tijd zeldzaam gecompliceerde harmoniek wordt gebruikt.

In deze sonate gaan de delen op heldere wijze in elkaar over en het stuk wordt zonder onderbreking uitgevoerd.

Geoffrey Douglas Madge

**Lees ook het HOLLAND FESTIVAL-magazine.
Een leesbaar kunstmagazine en waardevol souvenir.
Alle achtergronden plus agenda van dag tot dag.
In elke kiosk voor f 3,-.**
